

Minority Report

En actionladdad thriller om ett utopiskt framtida samhälle där polisen via ny teknik kan förutspå mord och förhindra att de äger rum. Hur långt kan ett samhälle gå med att tumma på moralen när det gäller att "skydda" sina medborgare, är en av de frågor filmen ställer. Det handlar även mycket om vår fria vilja, finns den?

Rekommenderad från åk 9

En filmhandledning av
FREDRIK HOLMBERG &
MIKAEL KOWALSKI

Filmens handling

Anslag:

Filmen börjar i vatten, livets ursprung och symbolen för det undermedvetna som ackompanjeras väl av Dreamworks logotyp som använder sig av samma vattensymbolik och den drömmande luften, molnen och månen. Sedan ser vi en rad osammanhängande bilder av kärlek, åtra, hat och våld. Kroppar, läppar, saxar och blod och en gammal kvinnas öga som tonas över i en ung pupill. Under utåtkningen ser vi att den tillhör en flicka nedsänkt i vatten som förfasad uttalar ordet "mord".

Presentation:

Vi följer John Anderton då han brådskanande rusar in på jobbet efter att ha blixtkallats till tjänst. Han arbetar på en myndighet som heter Pre-Crime (Före-brott) som förhindrar mord innan de sker. Året är 2054 och vi befinner oss i Washington där det inte inträffat ett mord på flera år. Anderton är en begåvad pre-crime-polis. Till sin hjälp har han en tekniker och tre intuitiva ungdomar, eller "pre-cogs" som ligger i "templet", nedsänkta i vatten för att inte störas. Pre-cogs är ett par tvillingpojkar (Dashell och Arthur) och en flicka (Agatha) så sensitiva att de kan se in i framtiden och upplever bilder av mord som kommer att ske. Anderton tolkar och sammanfogar likt en virtuos domptör, eller dirigent, de bilder och fragment som de tre pre-coggar presenterar på skärmen, alltså de kaotiska bilder flickans öga just sett.

Vi följer sedan Anderton och hans

John Anderton (Tom Cruise) och Danny Witwer (Colin Farrell) representerar i filmen olika syn på människans roll i experimentet med Pre-crime.

kollegors ingripande i det brådskanande passionsdramat som ser ut att utveckla sig till ett mord. Vi får nu se "hela" händelsen som antyddes för oss i anslaget. Sonen går till skolan och mannen till jobbet, men han vänder om och finner sin fru med en älskare. Hans värld går i kras och han sjunker ner på golvet invid deras säng. Vi ser hustrun genom glasögonen han glömt på nattduksbordet innan han tappar besinningen. "Du vet hur blind jag blir utan dem." Anderton hinner hindra honom i sista sekunden och fastställer hans identitet genom att läsa av hornhinnan innan han arresteras. "Jag arresterar dig för det framtida mordet på Sarah Marks och Donald Doobin."

Pre-crime är ett projekt som startade 8 år tidigare och systemet verkar perfekt eftersom inga mord skett under de senaste åren. Men då filmens samhälle är en demokrati skall projektet utvärderas och en folkomröstning avgöra om pre-crime skall stängas eller utvecklas och spridas till resten av nationen. En statlig tjänsteman, Danny Witwer, med stora bemyndiganden gör utvärderingen. Han upplevs som ett hot av Andertons chef Lamar Burgess som är pappa till Pre-crime. Burgess uppmanar Anderton att hålla ett öga på Witwer eftersom så mycket står på

spel. "Glöm inte att nationens ögon vilar på oss nu".

Men Anderton har även privata problem. Han är skild sedan många år från Lara och sörjer deras döde son Shawn. Smärtan dödar han med droger, och han köper "clarity" (klarsyn) på gatan av Lycon, en blind uteliggare. Denne känner igen Anderton och förutsäger att han snart kommer att bli chef för Pre-crime. Lycons förklarar för Anderton varför han tror detta: "Du är perfekt för jobbet ... i de blindas rike ... är den enögde Kung". I drogruset minns Anderton sedan sin familj genom att se på inspelade hologram.

Då Anderton och Witwer träffas nästa dag hamnar de naturligtvis på kollisionskurs direkt, inte minst på grund av att de har helt olika världsbild, människosyn och följaktligen moraliska och religiösa värderingar.

Anderton rullar iväg en kula över arbetsbänken och Witwer fångar den innan den faller till golvet. Anderton frågar varför han stoppade den och Witwer svarar att den annars skulle fallit. Anderton säger att "Det faktum att du hindrade det från att hända ändrar inte på det faktum att det ändå skulle ha hänt."

Sedan tvingar sig Witwer till ett besök i det allra heligaste, hos ungdomarna i "templet" där de diskute-

rar vilken roll dessa spelar, och vilken pre-crimetjänstemännens egentliga funktion är, polisens eller prästens. Anderton stannar kvar en stund då alla andra gått och plötsligt sliter Agatha tag i honom och visar ett ansikte av en drunknande kvinna i templets kupol. Hon frågar honom: "Ser du?"

Detta får naturligtvis Anderton att vilja veta vem kvinnan är och uppsöker stadens fängelse där han möter vakten Gideon i sin kyrkolika arbetsplats, spelande på en orgel för att lugna internerna. De finner i datorns register att den mördade kvinnan Agatha visat upp heter Ann Lively, men kan inte finna hennes mördare eftersom han hade bytt ut sina ögon för att lura sensorerna. Anderton stjälar filmen med dessa bilder.

Första vändpunkt – slutet av början – början av mitten:

I nästa uppdrag är mordoffret en man vid namn Leo Crow och Anderton upptäcker till sin förfäran att han själv utpekades som mördaren. Alltså flyr han hals över huvud från Pre-crime. Påkostade jaktscener och fantastiska bilder av framtidens vardag följer.

Fördjupning:

Anderton söker upp Dr. Iris Hineman, Pre-crimes mamma. Han ber om hennes hjälp, men hon säger; "Jag kan inte hjälpa dig. Det kan ingen. Dessa Pre-cogs har aldrig fel... Men, undantagsvis, är de oeniga." Och hon berättar om vad en Minority Report är. Stämmer inte alla tre förutsägelseerna så tar man bort den som inte passar. Med andra ord ett majoritetsbeslut. Nu börjar Anderton känna lite hopp. Han är inte dömd ännu. Han har en liten chans, men för att komma åt rapporten behöver han Agatha, och för att komma till henne behöver han bli av med sina ögon. Iris säger till Anderton att: "Ibland, just för att kunna se ljuset, måste man riskera mörkret." Därför söker Anderton upp Dr. Eddie P. Solomon och sköterskan miss Van Eyck som ger honom ett par nya ögon i en absurd scen.

Mittpunkt – situation utan återvändo – filmens huvudkonflikt är som djupast:

Efter operationen tvingas Anderton ligga still i ett dygn för att ögonen skall läka. Fullständigt utlämnad och blind som en fladdermus väntar han att tiden skall gå. Han drömmer om dagen då han såg sin son för sista gången. Hur han försvann från honom vid en simbasäng då han var under vattenytan, och den ångest och panik han känt sedan dess.

Upptäckning:

Efter att ha undkommit polisens högteknologiska spioner (sk spyders) kidnappar Anderton därefter Agatha med hjälp av sina gamla ögon som nycklar i identitetskontrollerna. Han lyckas få med sig den drogade och frusna Agatha från Pre-crime. Hon är förvirrad men lugn och frågar: "Är det nu?... jag är så trött på framtiden." Agatha är på jakt efter sitt förflutna och Anderton på jakt efter sin framtid. Anderton får hjälp att komma åt Agathas minnesbilder hos den datorkunnige Rufus, men då visar det sig att Anderton inte har någon Minority Report. Leo Crow kommer att dö. Under den fortsatta flykten känner Anderton plötsligt igen miljön från minnesbilderna av mordet han skall begå. Nyfikenheten tvingar honom att söka upp Leo Crow trots Agathas uppmaningar om att låta bli. Allt i lägenheten pekar mot att Leo Crow har kidnappat och mördat hans son Shawn. Anderton misshandlar honom men väljer efter en inre kamp att inte döda honom. Crow visar sig nu istället vara en uppoffrande far, och har låtit sig anställas att spela pedofil och skjutas för att hans familj skall överleva. Till slut lyckas han överraskande tillkämpa sig vapnet och bli skjuten, precis som var förutspått. Alltså fortsätter jakten på Anderton även om han inte är skyldig till "mordet".

Andra vändpunkten – slutet av mitten, och början av slutet:

Witwer har under en husrannsakan i Andertons lägenhet funnit filmen med Ann Livelys mord som Anderton stal från fängelset. Han har funnit konstigheter i denna som han vill diskutera med Lamar Burgess. De träffas i Andertons lägenhet där Lamar strax dödar Witwer. Anderton och Agatha far till Lara där Agatha använder sin begåvning och beskriver hur deras son skulle vuxit om han inte försvunnit. Anderton blir nu tillfångatagen och därefter omedelbart infrusen i helvetet hos Gideon.

Lamar Burgess håller hov och belönas med allas beundran och en ornamenterad historisk pistol från nationens barn-dom inklusive fem guldkulor. I slutet av det amerikanska inbördeskriget fick generalerna dessa som ett tecken på att dödandet och förstörelsen var över.

Konfliktlösning:

Lara övertalar fängelsevakten Gideon att släppa Anderton som sedan visar bilderna på hur Lamar Burgess dränker Agathas mamma Ann Lively, på festsalongens videoskärm. (Ann Lively var drogmisbrukare och Agatha togs ifrån henne. Då hon blivit giftfri och nykter

ville hon ha sin dotter åter. Detta hade kvävt Pre-crime i sin linda vilket Lamar inte kunde gå med på varför han röjde henne ur vägen.)

Anderton och Lamar möts slutligen i en uppgörelse på en balkong framför Washington memorial och Lamar dör av skuld och skam för egen hand med hjälp av symbolen för sin framgång. Då han visar att han själv kan välja utgången, motbevisar han sitt eget livsverk. Pre-crime har misslyckats både i teorin och i praktiken. Detta markerar förhoppningsvis att den onda tiden är över och att framtiden ligger öppen.

Avtoning:

Anderton och Lara får ett nytt barn att se världen igenom. Agatha, Dashiell och Arthur finner den bildade medelklassens dröm och paradiset i skogen, lyssnades till klassisk musik bland en massa goda böcker, utan visuella mord.

Science fiction och framtiden

Science fiction är som genre nästan per definition dystopisk. I denna genre tydliggör man problem eller fenomen i vår vardag genom att lyfta ut det och placerar det i ett nytt sammanhang.

★ Vad är det för problem filmen främst vill bearbeta? Vad är det för världsbild Spielberg målar upp? Hur kommer framtiden att se ut? Titta på filmens stil och fundera över i vilka färgskalor filmen är gjord, vilken upplevelse ger detta åskådaren? Vilka framtidselement lyfter Spielberg fram? Vad skiljer nutiden från framtiden? Hur kommer våra privatliv se ut i framtiden? Existerar något privatliv i framtiden?

Se – avse – inse

Att se vad som står skrivet

Pre-coggarna är de få överlevande barnen till drogmisbrukare och har utvecklat en särskild förmåga. Det är denna begåvning projektet Pre-crime använder. De framstår i filmen som urbildade av de genialiska poeterna. Ur dem strömmar det konstant bilder. Man kan se Anderton som publiken. Pre-coggarna är regissörerna som tolkar verkligheten och erbjuder ett sammanhang som kan tolkas av oss. Vi är alla lika aktiva som Anderton då vi ser film. Regissörerna föreslår en berättelsestruktur som går att fylla med innehåll efter våra ytterst privata behov. De anger riktningar men inga absoluta svar. De planterar det som komma skall. De antyder möjligheter men inga faktum.

Seendet är inte bara ett av de viktigaste sinnen för vår filmupplevelse, det är också grundtemat för hela denna film.

Det intressantaste med Steven Spielbergs tolkning av Philip K. Dicks novell är att han översatt den till den värld han lever i och behärskar, de rörliga bildernas värld. Spielberg har gjort en Science fictionfilm där världen till utseendet är väldigt lik vår egen. Skillnaden är att man i denna värld slutligen gått från det logocentriska (ordcenterade) samhälle som vi lever i idag till ett bild-, symbol- och seendecentrerat samhälle. Detta betonas filmen igenom i både dialog och bild.

Tid och öde

Anderton hävdar att predetermination "äger rum hela tiden" och "Det är inte framtiden om man hindrar det."

★ Vad menar Anderton med det?

★ Vilken typ av förutsägelser ägnar vi oss åt i våra egna liv? De är inte så ovanliga som vi kanske tror? Väderrapporter, ekonomiska kalkyler, lotto, spel och dobbel, kan du nämna fler?

Scenen där Anderton upptäcker att han själv är misstänkt för mord är full med symbolik.

★ Tänkte ni på vilket fallnummer hans mord har? 1109 dvs elfte september. Varför har man valt det numret tror ni? Vill man göra koppling till 11 september 2001? När han upptäcker att det är han som är misstänkt, vad händer då med kulan? Vad betyder att kulan faller denna gång? Har Anderton ett val? Hur ser det valet ut? Har alla människor samma valmöjligheter i detta samhälle?

★ Har vi människor ett förbestämt öde eller fri vilja? Vem eller vad bestämmer vad som skall hända? Lamar Burgess säger att man inte väljer de saker som man tror på utan att de väljer dig. Hur ser hans världsbild och därmed människosyn ut?

Fängelsevakten Gideons ord "Försiktigt, chefen. Gräv upp det förflutna, och allt du får är smuts." kanske är en uppmaning till Anderton att sluta leva i det förflutna. Agatha lever i framtiden, men båda vill fungera här och nu. Vi lever alla på nuets knivsegg, med vårt förflutna bakom oss, på väg rakt in i framtiden. Det kan ta en hel livstid att finna rätt balans mellan då, nu och sedan, om man överhuvudtaget lyckas.

★ I vilket tempus lever du själv mest?

Makt: politik och religion

Filmen erbjuder en rad politiska och re-

ligösa undertoner, inte minst i mötet mellan Anderton, Witwer och poliserna i "templet". De diskuterar hur makten ser ut och vad vi gör med den. Witwer har studerat till präst innan han blev polis och tycker det är fascinerande att folk börjat gudomlig-förklara "pre-cogs". Andertons förhållningssätt är mer materialistiskt, och svarar att

"pre-cogs" är strukturer identifierande filter, inget annat. Witwer svarar med att det ändå inte är oraklet som innehar makten. Makten har alltid funnits hos prästerskapet. Även om de tvungits uppfinna oraklet. Men hans kollegor håller inte riktigt med Anderton om att det de ägnar sig åt är helt profant: Tänk efter chefen, sättet vi arbetar på – att vi i o m styr ödet. Vi är mer prästerskap än poliser. Anderton skickar iväg dem och säger argt till Witwer att systemet är perfekt! Witwer håller med men lite mystiskt tillägger han att om det haft brister skulle det varit mänskligt. Med andra ord Witwer omfattar synen att vi alla kan göra fel eftersom det är en naturlig del av att vara människa.

★ Vem äger makten i Sverige idag? Hur förmedlas dagens sanningar och vem förmedlar dem? Vilka berättelser är det vi tror på och följer idag? Vilken makt har dessa berättelser? Vilka är oraklen idag och vilka är prästerna? Finns vi dem på universiteten, i kyrkan, i regeringen, på börserna eller på annan plats, exempelvis i film och media?

Inom demokratin finns det mycket svängrum för förändringar. Beroende på det politiska läget i landet eller i världen är man ofta beredd att gå med på revisioner av sina rättigheter. I filmen så anser man att frånvaron av mord de senaste åren verkar vara tillräckligt bevis för att alla mord folk dömts för verkligen skulle ha begåtts.

I vår nutid så har många länder skärpt sin politik mot oliktankande med ursäkten att det handlar om kamp mot terrorism. Hur långt är man beredd att gå i förändringar av samhället och demokratin? Av sin egen frihet? Den blinde knarklangaren Lycon säger; "I de blindas rike

Anderton på besök hos den bisarre ögonläkaren, i rollen Peter Stormare.

är den enögde Kung". Menar han att alla i staden är blinda för vad som håller på att ske med samhället och demokratin, och att en så förvirrad man som John ändå är den mest klarsynte?

★ Hur kan medborgare acceptera att man döms på förhand? Är det av rädsla? Har vi verkligen en så blind tilltro till, och behov av överheter? Är vi villiga att köpslå med vår frihet på detta vis? Vilken sorts överheter tror vi på och vilka är vi skeptiska till? Tillåter vi större ingrepp i vår privata sfär idag om det ursäktas av kamp mot terrorism?

Vid frukostbordet övar sonen på Gettysburgtalet, från tiden då USA blev till som nation, vilket alla amerikanska barn får göra. Vi ser honom sticka saxen genom ögat på ett porträtt av Abraham Lincoln. Han gör en mask till framförandet i skolan.

★ Hur skall vi tolka scenen?

I filmen finns det många kopplingar till vår samtid. I Sverige har man inför t lagar där man dömer folk på förhand och som man kan diskutera ifall de är demokratiska. Några exempel: Efter 11 september så infördes terroristlagar i Sverige som innebar att man dömde ett par somalier på förhand och beslagtogs deras tillgångar. Utan att bevis kunde framföras blev dessa människor anklagade för ett brott som de inte kunde motbevisa eftersom det inte var klart vilket brott de var anklagade för. Det finns ett lagförslag om att s k fotbollshuliganer skall kunna förbjudas tillträde till fotbollsarenor om de dömts för brott tidigare. Med andra ord förbjuder man människor att vara på allmän plats därför att de kanske skulle kunna utföra ett brott igen.

★ Detta brukar kallas brottsförebyggande åtgärder, men är det demokratiskt försvarbart att förbjuda människor att delta i offentliga tillställningar pga sin bakgrund?

Media har bland annat till uppgift att producera lockande och säljande nyheter. Eftersom det är så bråttom brister journalisterna ibland i saklighet genom bristande efterforskningar. Det gäller att vara först med ett scoop. Media dömer ibland hårt och skoningslöst "när drevet går". Det sägs att det krävs tjugo positiva nyheter för att uppväga en negativ.

★ Hur tror du livet förändras för de som döms på förhand av media? Hur påverkas demokratiska institutioner såsom exempelvis rättsväsendet av medias rapportering?

Demokrati som system är inte heller oproblemiskt.

★ Hur gör man med ett land som demokratiskt vill rösta bort demokrati (fria val, riksdag etc.)? Är det då moraliskt försvarbart för att behålla demokrati att en minoritet bestämmer över majoriteten för att de anser att de har rätt? Eller att man dömer ut ett helt land efter 11 september. Ett helt folk får stå till svars för vad en liten minoritet i landet gjort. Är det försvarbart att anfälla ett land för att det styrs av en diktator? Är det en majoritet eller en minoritet som bestämmer det? Vilka kan förhindra krig i FN? Är det en majoritet eller minoritet?

★ Är samhället i filmen en demokrati? Upplever du Sverige som demokratiskt i något fall? Har majoriteten alltid rätt?

Namnsymbolik

Att döpa de tre pre-coggarna till Agatha, Dashiell, Arthur är en lek med namn. Vad rollkaraktärer heter är otroligt viktigt i berättelser och det finns oftast mycket goda skäl till att de heter just som de gör. De är alltså inte alltför långsökt att tro att Agatha anspelar på deckardrottningen med Christie i efternamn, Dashiell med Hammet och Arthur med Conan Doyle.

Anderton med Agatha på flykt undan polisen. Tom Cruise & Samantha Morton.

★ Undersök karaktärernas namn i *Minority Report*. Finns det ledtrådar till vad regissören egentligen försöker säga i hans val av vissa namn? Varför har man döpt de tre pre-coggarna efter deckarförfattare? Doktor Solomon och syster Van Eyck talar ibland svenska och hon sjunger "Små grodorna". "Ej svansar, ej öron, ej ögon hava de." Stämmer detta med texten? Varför sjunger hon så?

Se + insikt = avsikt?

Filmen börjar med att Howard Marks arresteras för det framtida mordet på sin fru och hennes älskare, men är det verkligen säkert att han skulle ha utfört mordet i början av filmen eller var det bara tankar han bar på?

★ Är det någon skillnad mellan en tanke och en handling? Skall vi straffas för de tankar vi har? Vad skulle det i så fall få för konsekvenser? Är vi fria att tänka som vi vill?

★ Och om vi utifrån filmens bakomliggande tematik leker vidare med tanken om seendets och bildens betydelse i vårt bildecntrerade samhälle: Är regissörer ansvariga för de brott som sägs ha inspirerats av deras filmer? (eller böcker?) Regissörer och andra berättare kan locka oss till våldsamheter eller stordåd, men glöm inte att det är du själv som har valt att skapat bilderna i ditt inre. Dödsföraktet, morden, smekningarna, våldtäkterna, hjältedåden och

massakrerna har aldrig skett i verkligheten. Det är du som utfört dem.

★ Vilken tycker du är huvudkonflikten i *Minority Report*? Vad har John Anderton lärt sig under filmens gång? Vad har du lärt dig av att ha sett filmen?

Från bok till film

Filmen bygger på en novell från 1956 av Philip K. Dick som är en de viktigaste gestalterna inom science fiction. Hans stil och teman har inspirerat såväl författare som filmskapare. Han är en av de mest filmatiserade Sf-författarna genom tiderna. Hans böcker har inspirerat den nya Sf-trenden inom litteratur kallad Cyberpunk även om det ofta är filmatiseringarna av hans verk som *Blade Runner* och *Total Recall* som inspire-

rat författarna snarare än originalböckerna. Novellen som boken bygger på har med sina 45 sidor bara gett en liten del av handlingen till filmen. Den har främst bidragit med att ge filmens utgångspunkt.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

USA 2002

Manus: Scott Frank & John Cohen efter en novell av Philip K. Dick

Regi: Steven Spielberg

Foto: Janusz Kaminski

Klippning: Michael Kahn

Musik: John Williams

Produktionsdesign: Alex McDowell

I ROLLERNA

John Anderton – Tom Cruise

Danny Witwer – Colin Farrell

Agatha – Samantha Morton

Lamar Burgess – Max von Sydow

Doktor Solomon – Peter Stormare

Gideon – Tim Blake Nelson

Lara – Kathryn Morris

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 145 min

Format: 1:2,36

Ljud: Dolby SRD

Censur: Från 15 år

Svensk premiär: 3 juli 2002

DISTRIBUTION

20th Century Fox, Box 55710, 114 83

Stockholm Tel. 08-566 26 100, fax

08-566 26 149